

FATIMA

LA FILLA DEL CARBONER

Conte amazic del Marroc
NOUS MATERIALS DIDÀCTICS

Quim Arnal
Altres Pobles/Altres Contes

Índex

Presentació de nous materials didàctics	3
L'activitat didàctica, continguts, objectius, metodologia	4-7
Activitats didàctiques:	
“Fàtima, la filla del carboner”, el conte	8-11
Comprensió del conte	12-14
Coneguem el Marroc	15-16
En Mohammed ens explica la llengua àrab	17-20
La Fadija ens mostra la llengua amaziga	21-23
La cultura del Magrib: àrab i amaziga	24-26
La cultura islàmica al Magrib	27-28
L'art al nord d'Àfrica	29-32
Costums que desconeguem	33-34
Els immigrants magribins a Catalunya	35-37
Tots som emigrants	38-42
Pensem en grup	43
Fem un “lletragrama” de clausura	44

Autor: Quim Arnal

Il·lustracions: Tubabu Djelitigui & Quim Arnal

Maquetació i format electrònic: Hans Hansen

Traducció i revisió: Mohamed M. Hammú

Agraïments a tota la comunitat educativa organitzadora i usuària del programa “Altres Pobles, Altres Contes”;
agraïments especials a en Mohamed M. Hammú,
a en Pere Mayans i a l'Olga Morales per la seva gentilesa i suport.

Presentació de Nous Materials

Teniu a les mans, o impressionat a la pantalla de l'ordinador, el nou dossier didàctic de l'activitat-espectacle: "Fàtima, la filla del carboner". Com sabeu, aquesta proposta forma part de la trilogia d'activitats i espectacles 'Altres Pobles, Altres Contes', adreçades als alumnes de cicle mitjà d'educació primària.

Aquesta activitat-espectacle té un llarg recorregut per un munt d'escoles del Baix Llobregat, el Barcelonès i el Vallès Occidental. Són més de 10 anys oferint una proposta de qualitat que ha estat mereixedora d'una gran acceptació per part dels alumnes i mestres participants.

"Fàtima, la filla del carboner" (conte berber¹, o millor dit amazic), per ser fidels a la terminologia adoptada en aquesta activitat i que considerem la més correcta), és un dels camins que ens permet treballar amb els nostres alumnes, a l'aula, les relacions interculturals, en especial amb la comunitat magribina.

L'activitat és doble:

- l'assistència participativa, vivencial, a l'espectacle del **Teatrí d'Abdul: "Fàtima, la filla del carboner"**. Per a més informació, consulteu **www.piratakim.com**
- la realització d'un seguit d'activitats didàctiques: actualitzades, engrescadores i significatives, per part dels alumnes, amb la dinamització dels mestres. Aquestes activitats s'inclouen en aquesta proposta que anomenem "Nous materials didàctics". Consulteu **www.altrespoblesaltrescontes.com**

Com veureu aviat, els nous materials didàctics són força diferents als que fins ara acompanyaven l'activitat. El nou dossier, renovat i de qualitat, tant pel que fa als continguts educatius com pel que fa als continguts estètics del dossier, suposa un salt de qualitat i una aposta més sòlida per conèixer dins l'aula el nou veïnat magribí i la seva cultura. Espero que la seva utilització us sigui de profit. Us convidem també a dir la vostra per millorar entre tots aquests materials didàctics (contacte: Quim Arnal, kim.arnal@gmail.com).

"Fàtima, la filla del carboner" és una proposta educativa per treballar la dimensió intercultural del currículum. El dossier didàctic ens ofereix l'oportunitat d'apropar els alumnes a la cultura magribina, cultura que té una presència molt important a casa nostra. I ho fa amb un reguitzell d'activitats variades, significatives i – esperem – engrescadores. Els participants d'aquestes activitats descobriran una cultura nova, molt propera i de ben segur interessant. Coneixeran com s'ha interrelacionat aquesta cultura des de fa molt temps, a l'igual que ara, amb la nostra cultura.

1: La designació berber és presa del francès (que, al seu torn, va pendre-ho de l'àrab), que popularitzà aquesta designació en època colonial. Encara que és possible que la forma àrab provinguí del llatí barbarus (en grec, bavrbaro), estranger, bàrbar. Els antics no anomenaven pas barbari els amazics antics, sinó que els anomenaven mauri, umidae, gaetuli, libvue i, també, mazices/mavzike. Per això preferim amazics, que és una designació més antiga i alhora és la pròpia en la llengua d'origen, on es diu amaziv.

Podeu consultar el material didàctic:

http://www.xtec.cat/lic/centre/alumnat/modul_optatiu_amazic_secundaria.pdf

L'activitat didàctica, continguts, objectius i metodologia

L'activitat didàctica

L'activitat didàctica **"Fàtima, la filla del carboner"** està adreçada especialment al cicle mitjà d'educació primària. Malgrat que es pot fer servir independentment de la participació o no a l'espectacle, és recomanable acompanyar-la de la representació del Teatrí d'Abdul. L'espectacle i el dossier didàctic es poden adaptar amb facilitat a nivells educatius superiors: recomanat fins a 2n. d'ESO.

L'activitat s'ha de fer amb posterioritat a la representació teatral, tot i que és recomanable que el mestre introdueixi el tema prèviament. Es pot parlar una estona del món àrab, del món musulmà, del Marroc, de la llengua i cultura amazigues, de la immigració, de la història comuna entre el nostre país i el Magrib, etc. També pot ser interessant demanar als alumnes què coneixen d'aquesta realitat veïna. És molt probable també que, a classe, hi hagi companys i companyes magribins, o d'origen magribí, especialment del Marroc. És molt pràctic i vivencial, de profit per a tot el grup classe, que aquests companys expliquin coses de casa seva, de la seva família, dels seus costums, d'allò que més els agrada fer quan són de vacances al seu país d'origen. La resta d'alumnes podrà fer preguntes adreçades a aquests companys sota la dinamització del mestre. També pot ser apropiat i engrescador veure prèviament algun documental, pel·lícula o, fins i tot, fotografies d'algun viatge al Marroc (pròpies o descarregades d'Internet).

Aquests materials didàctics no pretenen ser una unitat estructurada de disseny curricular. La manera d'usar-los és a criteri dels mestres, i de les eines curriculars de cada centre. Tot i això, ens sembla que pels objectius d'aquest dossier, com per la importància del fet migratori, especialment magribí (la seva societat i cultura són encara força desconegudes a casa nostra), és possible plantejar-se'l com l'eix base per a un projecte de curs. Lògicament, també és recomanable fer un ús parcial del dossier, utilitzant activitats concretes i escollides pels mestres, com la seva compaginació amb altres materials didàctics existents.

Les activitats presentades tenen molt a veure amb els continguts de l'àrea de llengua. Prenen cura dels aspectes de comprensió i expressió oral. En aquest sentit voldríem destacar el paper que hauria de tenir el mestre com a transmissor de cultura oral dins de l'aplicació d'aquest material didàctic. Precisament, la valoració de la importància de la transmissió oral del coneixement i l'experiència és un dels aspectes més significatius a tenir en compte a l'hora de facilitar el coneixement sobre una cultura tradicional com la magribina.

El paquet d'activitats que tot seguit trobareu pot contribuir a fer conèixer en els seus trets generals la cultura àrab i la cultura amaziga, indispensables per comprendre la realitat marroquina en particular i la magribina en general. També ens permetran conèixer i reflexionar sobre el fet migratori, una realitat que a tots ens toca. Les activitats incideixen en aspectes bàsics i generals, com també en la visió global. Aquesta experiència educativa ens ajudarà a resituar un poble i una cultura, molt presents a l'actualitat a Catalunya, més enllà dels tòpics i el desconeixement generalitzats.

Continguts

- El conte de “Fàtima, la filla del carboner” com a centre d’interès
- El Marroc
- La cultura àrab i la cultura amaziga
- La cultura islàmica al Magrib
- Llengua àrab i llengua amaziga
- L’art al nord d’Àfrica
- Les relacions històriques, socials i culturals del Magrib amb casa nostra
- Costums i tradicions del Magrib
- Emigració i immigració
- La immigració magribina
- Pensem en grup

Objectius

Fer conèixer les coordenades físiques, lingüístiques, socials, tradicionals, artístiques, religioses, etc, del Magrib (especialment del Marroc), per fomentar la comprensió i el reconeixement envers aquestes cultures tan properes i presents a casa nostra.

Fer reflexionar als alumnes sobre la importància que té tota cultura.

Facilitar la comprensió intuïtiva que el contacte amb la diferència és necessari i profitós.

Potenciar el respecte a la diversitat donant a conèixer elements de la cultura i la societat, àrab i amaziga, i afavorir el diàleg en la diversitat.

Fomentar en els alumnes l’estima, la implicació personal i el sentit de l’importància, envers qualsevol cultura i la magribí en particular.

Fer conèixer la contribució de la cultura àrab i amaziga a la nostra cultura catalana i a la cultura espanyola.

Donar a conèixer els fenòmens de l’emigració i de la immigració, posant l’èmfasi en la d’origen magribí.

Metodologia

El nou dossier didàctic de l'activitat-espectacle **"Fàtima, la filla del carboner"** es pot trobar també en format electrònic a la web d'ús lliure:

www.altrespoblesaltrescontes.com

La web permet "descarregar" a gust de l'usuari els pdf de les activitats o els continguts pedagògics. Per tant, el mestre pot programar les activitats que vol realitzar i imprimir-les o fotocopiar-les fàcilment, a partir de la selecció feta. És recomanable que, prèviament, es faci una lectura atenta de la guia.

Les activitats estan adreçades directament a l'alumne, en segona persona. Ell, l'alumne, disposa, normalment en un full, de la informació bàsica necessària per fer l'activitat i d'un espai per respondre o efectuar la tasca demanada. Tot i això, és del tot recomanable que el mestre verifiqui que es llegeix bé la informació prèvia, que s'entén i que es comprèn el treball a realitzar. Són, per tant, activitats d'ús per a l'alumne, que el mestre dirigirà i tutoritzarà segons el grau d'autonomia dels seus alumnes. El mestre no disposa d'una informació addicional a la guia. Li caldrà una lectura atenta, amb intenció, de les dades que acompanyen les activitats per conduir amb cura la seva realització. Això no treu que el mestre pugui documentar-se i aprofundir en el coneixement del tema que ens ocupa, segons el seu interès i criteri. Entre les activitats proposades, n'hi ha d'amplitud i dificultat diversa, que requeriran, potser, més dedicació i preparació. Fixeu-vos-hi bé a l'hora de programar-les i prepareu-les degudament. Bona part de les activitats són d'ús individual, però també n'hi ha de petit grup com de grup classe. La guia alterna propostes de més contingut amb altres –diguem-ne– més creatives i lúdiques.

Les activitats presentades emfasitzen en els continguts de l'emigració i la immigració. Volen implicar els alumnes en aquestes realitats i posar de relleu el protagonisme que aquests fenòmens tenen a les nostres vides, les de tots. Les activitats, ens sembla, són un camí encertat per ajudar a la comprensió i la valoració dels fets migratoris (tan importants al nostre país com a la resta del món en general) de l'època actual com del nostre passat.

Les activitats posen de relleu la rica realitat cultural del Magrib, que es fonamenta sobretot en la cruïlla de les cultures àrab i amaziga (berber) i de la religió islàmica. Hem considerat important destacar alguns aspectes de la societat amaziga, prou desconeguts i positius, com ara la rellevància de la dona amaziga en la seva societat i cultura, que tan bé il·lustra el propi conte de "Fàtima".

Les activitats idiomàtiques permeten als alumnes familiaritzar-se de manera vivencial, amb les llengües pròpies del Magrib. Idiomes ben diferents al català o al castellà, que cada vegada són més presents als nostres carrers, entre el nostre veïnat. El cas de l'amazic, la tercera llengua més parlada a Catalunya, és un cas ben paradoxal, ja que té una escriptura pròpia, que no comparteix amb cap altra llengua, però en canvi, és més pròpia de l'àmbit domèstic i familiar que no pas d'àmbits formals.

Les propostes didàctiques aborden també el tema religiós, des del vessant de la cultura, no de la confessionalitat, lògicament. L'Islam és molt present al Magrib en tots els àmbits. Tant a nivell de la vida de les persones, de les famílies, com de la societat i la cultura en general. Aquesta realitat es fa sentir amb una gran força també entre bona part dels magribins emigrats arreu del món.

Les activitats de matís religiós s'han abordat des de la relació, des del paral·lelisme, que mantenen la religió cristiana i la musulmana. De manera que els alumnes de tradició cristiana, habitualment majoritaris a l'aula, tenen més facilitat per conèixer aquesta altra religió i els vincles que mantenen aquestes dues grans religions. A l'inrevés, també poden apreciar aquest fet els alumnes de religió musulmana presents a la nostra aula, ja siguin magribins o d'altres regions del món.

Donem una importància especial a les activitats de gran grup, de discussió i reflexió. Els mestres han de procurar disposar de temps suficient per organitzar-les com per aplicar-les en la seva justa importància. El mestre, en el seu rol de moderador i dinamitzador, també recollirà per escrit els aspectes més destacats sorgits del debat, motivarà la reflexió i l'aprenentatge positiu.

Hi ha activitats que poden requerir, a decisió del mestre, de l'ús d'enciclopèdies, Internet, visitar la biblioteca, etc. És una bona oportunitat per treballar hàbits instrumentals de recerca del coneixement.

A l'actualitat hi ha força materials per treballar aquests aspectes de la cultura i la societat magribines. Per això, també convidem, als usuaris d'aquesta guia, a visitar la biblioteca municipal o altres equipaments més específics, on, de ben segur, es poden trobar llibres, contes, material escrit divers, pel·lícules, documentals, música, que poden facilitar una millor immersió en tota aquesta temàtica. A nivell musical volem recomanar alguns artistes d'origen magribí residents al nostre país, com ara l'Orquestra Àrab de Barcelona, Jalil, Nass Marakech, o el grup barceloní Rumba Amaziga, que uneix la rumba catalana a la música popular amaziga. A nivell internacional hi ha figures de gran renom com ara Rachid Taha, Cheb Kaled, l'Orquestra Andalusí de Tànger, Radio Tarifa, etc.

I no s'ha d'oblidar que, sovint, a les nostres poblacions hi ha col·lectius d'immigrants, associacions, ONGD, vinculades d'una manera o una altra a la regió del Magrib, que poden també participar en la dinàmica educativa. Per contactar amb aquestes persones i associacions es pot recórrer a les oficines d'informació municipal o als vostres serveis educatius de referència.

FÀTIMA

LA FILLA DEL CARBONER

Conte amazic del Marroc (Àfrica del Nord)

A la gent del Marroc, i del Magrib en general, els agrada molt escoltar històries, ja sigui a casa, a la plaça del poble, o a sota d'una figuera. A la plaça de Jemaa el-Fna, a Marràqueix, músics, ballarins, malabaristes, il·lusionistes, còmics,... ajuden als contacontes en la seva tasca d'encisar el públic amb les seves meravelloses històries, en què es barregen tan bé fantasia, realitat, intriga i el gust d'escoltar.

Una vegada, hi havia un home anomenat Jamal. Tenia set filles. Per poder-les alimentar feia carbó al bosc i anava a vendre-se'l a la ciutat.

Totes les filles, menys la petita, sentien vergonya del seu pare, perquè era pobre i perquè, de tant treballar tot el dia amb el carbó, sempre anava brut, ennegrit i mal vestit.

Per voler amagar que estaven en tan mala situació, les sis filles es passaven tot el dia maquillant-se i empolainant-se, sense fer res. Deixaven totes les feines de casa en mans de la seva germana petita, la Fàtima, que s'ocupava d'elles de molt bon grat. A la nit, quan el seu pare arribava cansat, ella li treia les sandàlies i li rentava de seguida tota la roba, que era plena de pols negre perquè l'endemà se la pogués posar ben neta.

La Fàtima era coneguda a tota la regió per la seva gran intel·ligència. Era capaç de comprendre les paraules més complicades i de resoldre els enigmes més difícils.

L'emir d'aquella regió, el gran Samir, també tenia fama de ser molt afeccionat als enigmes i, com que era molt autoritari i capriciós, en proposava de ben difícils als seus súbdits, que els havien de resoldre ràpidament si no volien perdre la vida.

Un dia va explicar als habitants de la ciutat, entre els quals estava el carboner, aquesta endevinalla:

**“Tinc un arbre amb dotze branques,
cada branca té trenta branquetes,
cada branqueta té cinc fulles”**

Teniu una setmana per trobar la resposta. Si passats aquests vuit dies no ho heu endevinat, us tallaré el cap a tots.

Els súbdits del rei se'n van anar molt abatuts i preocupats i cada dia procuraven per tots els mitjans de trobar la resposta. Ja era a prop el dia que s'havien de tornar a presentar davant l'emir i el carboner, angoixat, va explicar el seu enigma a les seves filles. Quan la petita, la Fàtima, el va sentir va dir:

- Pare, no hi ha una cosa més fàcil de resoldre que l'enigma del rei.

El Jamal va escoltar atentament l'explicació.

Al dia següent els homes de la ciutat van comparèixer davant del gran Samir. A cada resposta que no encertaven l'emir reia burleta i anava posant a un cantó els condemnats a mort. A la fi li va tocar al carboner.

- I tu, què has descobert? –va preguntar-li l'emir tot rient, convençut que l'home no podria triomfar en allò que els altres havien fracassat.

- Majestat! –va dir en Jamal– només Déu i vós sabeu la resposta a l'enigma. No obstant, jo em penso que l'arbre representa l'any, les branques els dotze mesos, les branquetes els dies i les fulles les cinc pregàries de la jornada.

El gran Samir va exclamar:

- Carboner, has salvat la teva vida i la dels teus companys, perquè aquesta resposta és correcta!

Un murmur de descans va recórrer el grup d'homes que ja es creien que estaven condemnats.

- Però –va continuar rient l'emir–, no em puc creure que tu, tot sol, hagis trobat la resposta. Digue'm ara mateix qui t'ha ajudat a resoldre l'enigma.

El carboner, mort de por, va respondre:

- Una filla.

- Una filla? Doncs em vull casar amb ella.
- Però, Majestat, ... és massa jove, és... indigna de vós.
- Em vull casar amb aquesta noia que t'ha ajudat a resoldre l'enigma. Digue-li que es prepari. Li dono el temps del meu arbre. D'aquí a dotze mesos els meus homes l'aniran a buscar.

El carboner es va pensar que es tractava d'un caprici de l'emir i que se n'oblidaria.

Al cap de dotze mesos els homes de l'emir es varen presentar a casa del carboner amb una caravana carregada d'esplèndids regals. L'amo, l'emir, els havia encarregat que donessin tots aquests presents a la seva promesa, i també que l'informessin, al seu regrés, de la seva bellesa i, sobretot, que li repetissin una per una les paraules que ella els digués.

Durant el camí, els servidors van robar una part dels presents pensant que ningú no se n'assabentaria.

Quan van arribar, van veure les set filles del carboner: sis estaven molt ocupades empolainant-se i mirant-se al mirall; la setena, la petita, de seguida es va afanyar a rebre'ls dignament, ja que els seus pares no eren a casa en aquell moment.

Al cap d'una estona, el pare i la mare van tornar i es van sorprendre molt de veure a casa seva els homes de l'emir, perquè ja s'havien oblidat de la promesa que els havia fet.

Tots plegats van menjar el dinar que la joveneta havia preparat en honor seu.

Quan eren a punt d'acomiarar-se, la jove li va dir al cap dels servidors de l'emir:

- Quan torneu al costat del vostre senyor, li presenteu els meus respectes i, alhora, us prego que no oblideu dir-li justament això:

**“Manquen estels al cel,
aigua al mar
i plomissol a la perdiu”**

Els servidors no entenien què els deia, però van repetir moltes vegades les paraules de la jove per retenir-les a la memòria i transmetre-les a l'emir.

En arribar, van trobar l'amo impacient per tornar-los a veure.

- De pressa! –va dir–. Expliqueu-m'ho tot i aneu ben en compte de no oblidar-vos de res.

Els servidors van repetir una per una les estranyes paraules de la jove...

- Miserables! –va dir l'emir–. Què heu fet amb els meus presents?

El cap dels servidors es va tornar pàl·lid.

- Els hi vàrem donar –va dir.
- Li vàreu donar tots els presents? –va cridar el gran Samir.

Els servidors, en veure's descoberts, es varen agenollar davant l'emir i li varen demanar perdó.

Traient les pedres precioses de la jove –va dir el gran Samir– heu privat al cel d'estels. Agafant una part dels perfums heu tret l'aigua del mar. I quedant-vos amb les robes d'or i seda, li heu tret el plomissol a la perdiu.

- Aneu-vos-en, no us vull tornar a veure mai més!

Al cap de poc temps, l'emir i la jove es van casar. La festa va durar set dies i set nits. El carboner va veure com canviava la seva vida d'un dia per l'altre. No es podia creure el miracle: s'havia convertit en pare de la reina. L'emir estava molt content de tenir a palau una esposa que sabia d'enigmes i misteris igual que ell o més. Van ser feliços i l'emir va canviar de caràcter, es va tornar més bondadós i va ser estimat per la gent.

Conte popular amazic

Adaptació i traducció al català: Montse Colomer i Quim Arnal

Comprensió del conte

Activitat 1. Ens sabem bé el conte?

Llegeix el conte de “Fàtima” (pàgs. 08-11) i respon a les preguntes. Si has vist l'espectacle del Teatrí d'Abdul, segurament moltes respostes ja les saps. Fes la prova. On passa la història? Qui la narra a l'espectacle? (en cas que l'hàgiu vist)

.....

.....

Escriu, un a un, per ordre d'aparició al conte, els personatges que hi intervenen. Pensa-ho bé per no descuidar-te'n cap.

.....

.....

Al rei Samir li agradava molt... què? Ah, i... com era el seu caràcter?

.....

.....

Escriu 2 línies explicant com era la Fàtima. Anota també tres adjectius per descriure el caràcter que, en general, tenien les germanes.

.....

.....

“Tinc un arbre, amb 12 branques, que cadascuna té 30 branquetes i cada una d'aquestes 5 fulles”. Escriu el significat ocult a què es refereix cada dibuix:

.....

Quin és el missatge secret que la Fàtima envia al rei en descobrir que els soldats havien robat part dels tresors i regals? Escriu l'endevinalla:

.....

.....

I el darrer enigma: què va passar amb les germanes de la Fàtima? Què en penses?

.....

.....

Activitat 2. Repassem les endevinalles

Al conte hi ha certs tresors que es corresponen amb els dibuixos que tens més avall. Escriu a sota de les imatges els tresors dels quals parlem i intenta dibuixar-los a la teva manera.

.....

Activitat 3. Cerquem el significat d'algunes paraules “difíciltes”

Per parelles, intenteu escriure el significat de les següents paraules sense fer cap consulta. Després del temps acordat per fer l'exercici, el mestre llegirà les definicions del diccionari i podreu valorar el vostre “olfacte” lingüístic. Corregiu-les, si us cal.

Carboner:

Plomissol:

Enigma:

Pregària:

Súbdit:

Brodat:

Coneguem el Marroc

El Marroc és un país del nord d'Àfrica. Se situa just al sud d'Espanya. De fet, només se separen per un braç de mar molt petit, l'estret de Gibraltar. Amb aquesta regió del món ens uneixen moltes coses, que tenen a veure amb la nostra història, llengua, costums, monuments, cultura, etc. Aspectes del passat, del present i del futur.

Al Marroc viu gent diversa. Els àrabs i els amazics són la població principal d'aquest país que també compta amb importants minories, com ara jueus, gitanos, africans subsaharians, etc.

Aquest país és lloc de destí de molts turistes d'arreu del món, interessats per la seva cultura, les ciutats monumentals, els espais naturals, la gastronomia, el clima i l'exotisme oriental d'aquesta part del món.

Us convidem, tot seguit, a fer un passeig pel Marroc i a conèixer alguns aspectes interessants d'aquest país fascinant i proper.

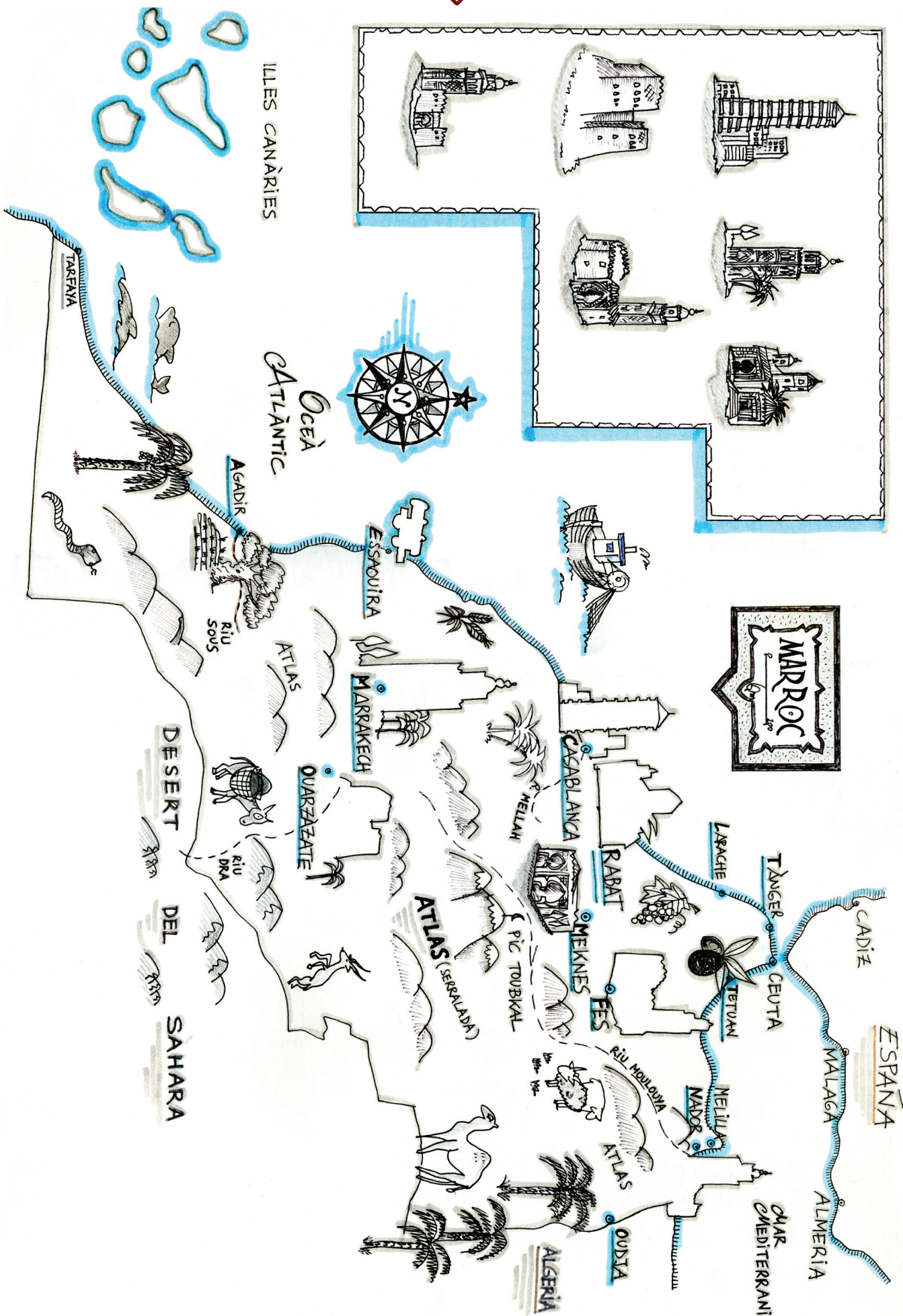
Activitat 1. Coneguem el Marroc

Tens davant teu un mapa del Marroc (pàgina 16). Et convidem a:

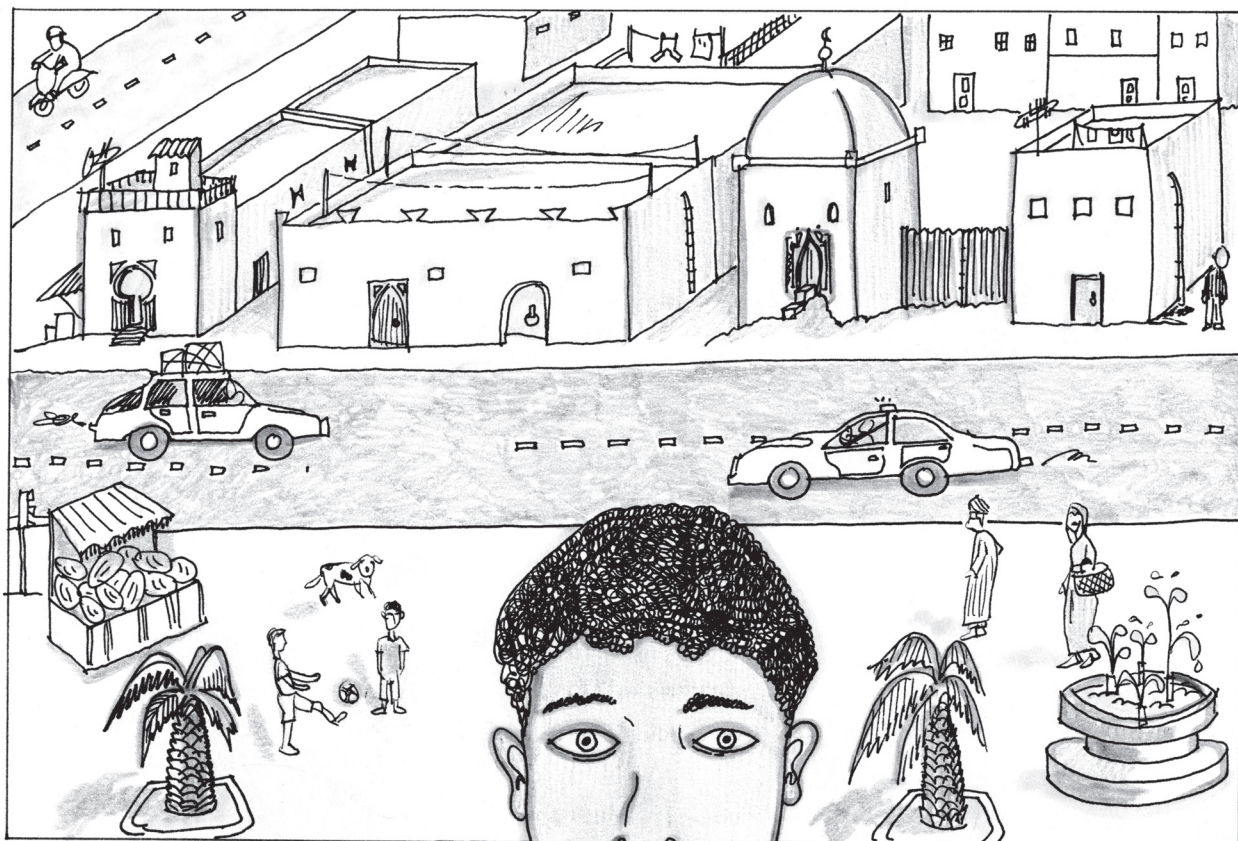
- Dibuixa allà on et sembli que és correcte els monuments característics de les ciutats més importants del Marroc, algunes d'elles anomenades «ciutats imperials» (els trobaràs reproduïts al marge esquerra del mapa).
- Pinta els elements de la natura (muntanyes, dunes, mars, rius, vegetació, animals, etc.).
- Fes allò que et sembli més oportú per millorar el mapa, per fer-lo més bonic i decorat.
- Retola, al mapa, la paraula Marroc en caligrafia àrab (la tens escrita més avall). Hem preparat un lloc ideal per fer-ho, busca'l. I no oblidis fer un marquet de la teva invenció al voltant de la paraula esmentada.

المغرب

Mestre: mostreu als alumnes la situació geogràfica del Marroc i de la península Ibèrica dins d'un context general, i destaqueu la proximitat que mantenen aquestes dues regions. Utilitzeu mapes de penjar o internet si disposeu de pissarra digital.

En Mohammed ens explica la llengua àrab

اتصل بي محمد

أعيش في هذه المدينة

“Sóc en Mohammed”

“visc en aquesta ciutat”

L'àrab és un idioma molt important que es parla oficialment en més de vint països. El parlen més de 150 milions de persones arreu del món. Sembla ser que és un dels idiomes més antics dels que es parlen actualment. Al Marroc, com a la resta del Magrib, és l'idioma oficial juntament amb el francès.

Potser ja sabíeu que s'escriu de dreta a esquerra, en sentit contrari que en català o castellà. El seu alfabet té 28 lletres i 10 números. En aquest idioma, la caligrafia és fonamental, per això cal practicar molt i amb ganes per escriure'l realment bé.

Atenció: l'alfabet àrab no té la vocal “e” ni tampoc la “o”, com tampoc té la consonant “p” ni la “g”. I no existeix la diferència entre majúscules i minúscules. Potser aquestes diferències et semblaran una mica estranyes... no? Tranquil, no n'hi ha per tant... ja veuràs com, aviat, podràs escriure el teu nom en àrab!

Ara, us ensenyaré l'alfabet àrab. És molt diferent a l'alfabet dels idiomes català o castellà, oi?

ا	ب	د	ذ	ض
a	b	d	ḍ	ḍ
ف	غ	ه	ح	ي
f	g	h	h	i
خ	ك	ل	م	ن
j	k	l	m	n
ق	ر	س	ص	ش
q	r	s	ṣ	ṣ
ت	ث	ط	و	ج
t	ṭ	ṭ	u	y
	ز	ظ	ع	
	z	ẓ	.	

Activitat 1. Escriu el teu nom en àrab

Ara, ja coneixes les lletres en àrab. El teu nom està format per lletres. Que et sembla si l'escrivim? Comença pel nom de pila i, si la cosa et funciona bé, escriu també tots dos cognoms. Ah, i recorda: comença a escriure pel cantó dret del full, lletra a lletra, de dreta a esquerra.

De molta utilitat!: si el teu nom conté alguna lletra que no és present a l'alfabet àrab tradicional, no et preocupis. Pots utilitzar les lletres àrabs adaptades per als ordinadors que sí tenen en compte totes les lletres i sons del nostre alfabet pràcticament en la seva totalitat.

Ara fes una etiqueta adhesiva amb el teu nom en àrab. També pots afegir: “curs 200..-200..”. La pots posar a la portada d’aquest dossier, a la teva agenda o allà on vulguis...

Sabies que els números que utilitzem, tal i com són, els van inventar els àrabs...

				
0	1	2	3	4

				
5	6	7	8	9

Important: les paraules àrabs estan molt presents a les llengües castellana i catalana. Segurament ja saps que, durant molts segles, la península Ibèrica va ser un territori on predominava la cultura i religió islàmica per sobre de les altres cultures i religions importants del nostre país (la cristiana i la jueva). Als regnes musulmans de la península Ibèrica, entre els segles VIII-XV de la nostra era, van néixer importants personalitats de les lletres, les ciències, l’enginyeria, l’arquitectura, la filosofia, la medicina, la religió, que han estat molt influents en el seu temps i que han deixat una herència cultural molt important per a tota la humanitat.

Molts pobles i ciutats, a Catalunya, i passa igual en bona part de la geografia peninsular, es conserven importants monuments d’aquella època i d’aquella gran cultura: musulmana, àrab i amaziga. És el cas de Granada, Sevilla, Còrdova, Terol, Saragossa, Toledo, València, Albarracín, Calatayud, Girona, Lleida, etc. Moltes poblacions de la nostra geografia han conservat fins als nostres dies el seu nom d’origen àrab o amazic. És el cas de: Benidorm, Almansa, Olocau, Beceit, Ademús, Benifallet, Alió, Benicàssim, Mequinensa, etc. N’hi ha moltíssimes més, tant a Catalunya com a la resta d’Estat.

Activitat 2. Inventa una petita història

Inventa't una petita història de sis o set línies (o més, si ho prefereixes) en què apareguin, com a mínim, 15 paraules de la llista que trobaràs tot seguit. Es tracta d'una llista de paraules catalanes que vénen molt directament de l'àrab. Segur que et queda un relat ben divertit. I, a més a més, malgrat ser un text en català, la seva sonoritat ens recordarà molt la llengua àrab en haver tantes paraules que vénen d'aquest idioma.

En realitat, paraules catalanes que vénen de l'àrab n'hi ha moltes més, però hem triat unes quantes força conegudes:

café sucre capità sofà jaqueta carmí alcohol llimonada banana albercoc
escarxofa espina alcalde safrà almanac garrafa xifra cotó escarlata elixir
duana gasela girafa guitarra noria llimona matalàs mag safrà sorbet
timbal zero ...

Nota: si alguna paraula la desconeixes, consulta el seu significat al diccionari i així la podràs utilitzar correctament dins de la teva divertida historieta.

Títol:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Felicitats per la feina feta!

مُبَارَك

La Fadija ens mostra la llengua amaziga

Torno a ser jo, en Mohammed, l'amic de l'activitat anterior. Ara, us vull presentar la meva cosina, la Fadija. Ella us explicarà l'altra gran llengua del nostre país, l'amazic.

“Nish zedgag di char durar” vol dir: “Jo vaig néixer en aquest poblet de muntanya”

Així s'escriu en amazic i en àrab:

ⵏⵉⵛ ⵉⵎⵎⵓⵔ ⵉⵏ ⵓⵎⵓⵏⵜ ⵉⵏ ⵓⵎⵓⵏⵜ ⵉⵏ ⵓⵎⵓⵏⵜ

أنا ازددت في قربت جبلية

Hola, sóc la Fadija (ⵉⵎⵎⵓⵔ ⵉⵏ ⵓⵎⵓⵏⵜ). Fa quatre anys que visc a Catalunya, però vaig néixer al Marroc, en un petit llogarret de muntanya, a la serralada del Rif. Us parlaré de la llengua amaziga, que, juntament amb l'àrab, és la llengua més important i més utilitzada del nostre país.

Això que us diré ara us sorprendrà: l'amazic és la tercera llengua més parlada a Catalunya, després del català i del castellà. Només a la nostra comunitat catalana, hi ha més de 100.000 persones que parlem o entenem l'amazic. I si contem tota la població que parla aquesta llengua al món som més de 20 milions.

L'amazic és una llengua molt antiga, tant o més que l'àrab. És la llengua dels "berbers" o, millor dit, dels amazics (a la meua llengua, "amazic" vol dir "ésser lliure" i és la paraula que utilitzem per referir-nos a nosaltres mateixos). Els amazics són els pobladors originaris del nord d'Àfrica, i vivim en aquesta regió del món molt abans de l'arribada dels àrabs fa més de dotze segles. Actualment, aquest grup de població es troba des del Marroc fins a Egipte. Antigament, els amazics poblaven també les Illes Canàries, però van desaparèixer com a poble arran de la conquesta castellana.

L'escriptura amaziga té un nom, tifinag. És molt antiga, encara que, durant segles, s'ha usat poc i no a tot el territori dels amazics. Els que l'han conservada millor han estat els famosos "homes blaus" del desert, els tuareg (els 'kel-tamashek'), que, com pots deduir, formen un dels grups que componen la nació amaziga. Als nostres dies cada cop s'utilitza més el tifinag. Cada vegada més s'ensenya a les escoles i apareixen més publicacions escrites en aquesta llengua. Podem dir que torna a ser una escriptura "viva", a poc a poc, a tot el territori 'tamazight'.

Ara et convido a conèixer l'alfabet amazic. A diferència de l'àrab, s'escriu d'esquerra a dreta, com el català o el castellà.

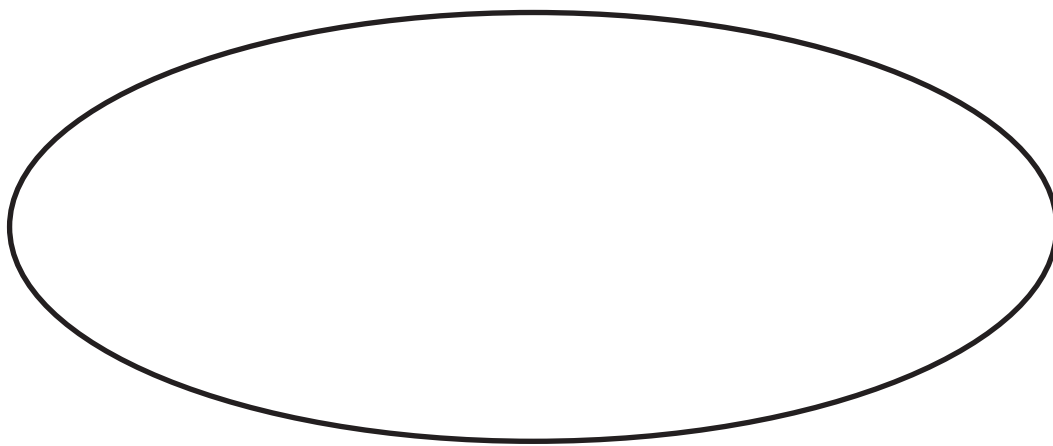
A •	B 	C 	D 	E ÷
F 	G 	H :	I 	J I
K ::	L	M 	N	Ñ ≠
O 	P 	Q ...	R O	S
T +	U =	V	W :	X
Y 	Z 			

Activitat 1. Escriu en tiffinag

Què et sembla si intentes escriure el teu nom o el d'alguna persona estimada o que apreciïs utilitzant l'escriptura tiffinag. Si el nom escollit conté alguna lletra que no existeix en l'esmentat alfabet, hauràs de buscar la lletra alternativa que millor la substitueixi. Veuràs què divertit. Si tens dubtes, consulta amb el mestre, t'ajudarà.

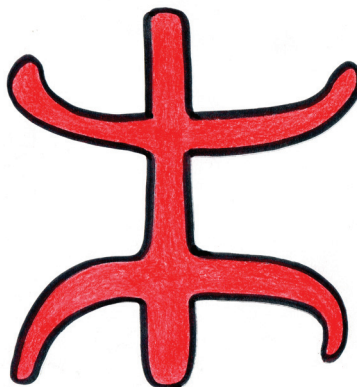
Posa aquí el nom o paraula que vols escriure en català:

Escriu l'equivalent en tiffinag:

Per cert, una curiositat...

Sabies que l'amazic i l'euskera (la llengua pròpia d'Euskadi) tenen semblances importants? Diuen alguns investigadors que aquestes dues llengües tan antigues podrien ser descendents d'una llengua arcaica comuna.

La cultura del Magrib: àrab i amaziga

La cultura magribina, la del nord d'Àfrica, és la suma entre la cultura àrab i la cultura amaziga. A les zones frontereres entre una cultura i una altra es dona una barreja cultural i biològica que anomenen “arabobereber” o “araboamaziga”. Cada cultura del Magrib té la seva identitat i característiques pròpies i una llengua també pròpia, ja sigui l'àrab o l'amazic.

La cultura àrab és més urbana, de ciutat, avançada, i més propera al poder polític i econòmic, representa allò nacional. És dominant a les ciutats i a les zones costaneres, habitualment. Per posar un exemple, al Marroc, el rei pertany a aquest tipus de població i cultura (de fet, és descendent del profeta dels musulmans, Mahoma).

La cultura amaziga acostuma a ser més rural, connectada a les tradicions pròpies i més aïllada geogràficament. Representa allò més ancestral del territori. Està formada per grups de població diferenciats que tenen en comú, principalment, l'idioma. Els amazics poblen sobretot les zones de muntanya, els deserts i les regions d'interior, encara que també la costa i les ciutats. La gel·laba i el cuscús, tan típics del Marroc, són una peça de vestir i un plat gastronòmic, respectivament, del tot amazics.

Al Marroc, un dels països del Magrib, aproximadament la meitat de la població és àrab i l'altra amaziga. Entre les poblacions àrab i amaziga hi ha importants relacions, barreja, convivència, interessos i sentiments en comú, com també hi ha certes dificultats. Ambdues cultures manifesten trets unificadors molt importants, com la religió i la pertinença al mateix estat, entre altres.

La cultura marroquina és, per tant, la suma, i també la barreja, de les cultures principals d'aquest país: l'amaziga i l'àrab. Ambdues cultures, impregnades per l'Islam, són fonamentals per conèixer bé la cultura i la societat d'aquest país del nord d'Àfrica.

Ara descobriràs alguns trets de la cultura amaziga, la més desconeguda, a partir de tres exemples concrets:

La **“tawiza”**. És una paraula berber que expressa una manera de ser i de viure. La paraula fa referència a la solidaritat, a l'hospitalitat, a l'ajut, al coratge davant de l'adversitat i els problemes de la vida. La tawiza és quelcom molt valorat, molt respectat, encoratjat per la pròpia religió, que la gent aplica en les seves relacions amb els altres.

Entre els amazics, **la dona** té un protagonisme molt destacat, especialment com a transmissora de la cultura i les tradicions pròpies. Generalment, no acostuma a dur vel.

L'art popular, amb els seus símbols i significats, està molt present a la vida quotidiana dels amazics. Només cal fixar-se en els barrets, les mantes, les catifes, les estores, els killim, la roba, els brodats, la ceràmica, els tatuatges, les decoracions, les joies, etc., que fa servir la gent per veure la importància de l'art popular en aquesta cultura.

Activitat 1. Llegeix bé els exemples del full anterior i respon correctament les preguntes

Creus que els amazics, els marroquins en general, són un poble acollidor, hospitalari? Explica't una mica.

.....

.....

En el conte de **"Fàtima, la filla del carboner"** una noia és el personatge protagonista, el que més destaca per la seva gran intel·ligència. Creus que és habitual que els contes tradicionals presentin personatges femenins tan ben considerats? Per què creus que en el conte de Fàtima això és així?

Posa, també, algun exemple de conte en què els protagonistes més importants siguin femenins i destaca'n les principals qualitats.

.....

.....

.....

.....

Activitat 2. Dissenya el teu tatuatge de henna

Fixem-nos en els tatuatges fets amb henna. Se'l fan fer les dones magribines (en altres països orientals i islàmics també) quan hi ha festes i celebracions. Mira els exemples que tens a la pàgina següent: és un tatuatge temporal aplicat sobre els palmells.

Ara fes tu el teu tatuatge, dibuixant-lo sobre el paper, a la teva manera i gust. Prèviament, dibuixa en un full la silueta de la teva mà palmell amunt, o bé la d'una companya de classe. Tingues en compte, això sí, que a la cultura àrab i amaziga, no s'acostumen a representar persones, i els animals, poc. Utilitza simbolismes més o menys abstractes, motius vegetals i geomètrics, la lluna, els estels, muntanyes, rius. Prova també amb fantasies decoratives de tipus floral.

Una darrera cosa. La henna, quan s'utilitza per fer un tatuatge, és verdosa, però quan s'aseca, queda d'un bonic color vermellós ataronjat. Utilitza un color adequat i obtindràs un major realisme.

A la pàgina següent, hi ha alguns exemples de mans decorades amb henna i un ampli espai central per fer la teva activitat.

Mestre: pot ser interessant fer una posada en comú de les respostes, a nivell de grup classe, i extreure'n una valoració.

La cultura islàmica al Magrib

Primer de tot, farem un aclariment. Hi ha certes paraules importants que són sinònimes, que cal conèixer. Quan parlem de la religió islàmica, musulmana o mahometana, estem parlant de la mateixa cosa. Són termes sinònims, semblants.

Un cop aclarit això, hem de dir que la religió islàmica està molt present a la cultura i a manera de viure de la gent del nord d'Àfrica, com també dels emigrants magribins d'arreu del món. N'és una part fonamental que no podem separar.

Aquesta influència religiosa, de l'Islam, es manifesta també a l'art, la música, el cant, l'arquitectura, les arts decoratives, la filosofia, la literatura ... i en tota mena d'activitats quotidianes, com ara una simple salutació entre veïns. Tot està impregnat de sentit religiós, ja que «tot està en mans de Déu», segons diuen els creients.

Al nord d'Àfrica, al Magrib (regió compresa entre el Marroc i Egipte), existeixen dues grans cultures, l'àrab i l'amaziga. Per tant, la cultura i la manera com viu la gent del Magrib són el resultat de l'existència d'aquestes cultures (que es corresponen a les dues poblacions majoritàries del país: l'àrab i l'amaziga), sota la gran influència de la religió musulmana.

Malgrat això, recordeu que hi ha importants minories de població al Marroc que mantenen les seves cultures i religió (jueus, europeus, etc.). També hi ha una important població gitana marroquina, i força emigrants africans provinents de més al sud del Sàhara. A altres llocs del nord d'Àfrica, com, per exemple, Egipte, també trobarem molta població cristiana (copta) descendent dels antics egipcis.

Activitat 1. Busqueu al diccionari el significat de certes paraules referents a la religió islàmica. Feu l'activitat en grups de dos alumnes.

Al·là:

L'Alcorà:

Ramadà:

La Meca:

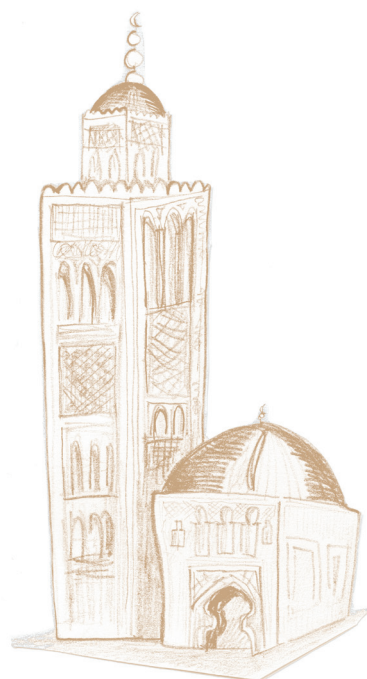
Minaret:

Mesquita:

Pregàries:

Imam:

Marabut:

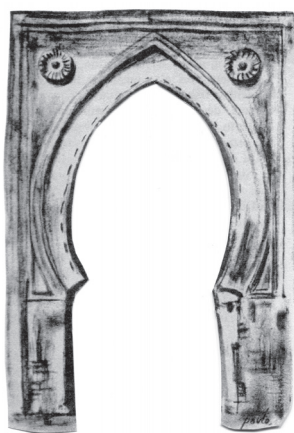

Activitat 2. Les religions mahometana i cristiana

L'Islam i el Cristianisme tenen grans similituds, com podràs descobrir aviat. Són religions "cosines", anomenades també religions del Llibre, juntament amb el Judaisme (en referència a la Bíblia dels cristians, a l'Alcorà dels musulmans, o a la Torà dels jueus; els seus respectius llibres sagrats)³.

Relaciona, mitjançant fletxes, les paraules "emparentades" d'una religió i una altra. Potser que trobis relacions difícils d'establir. En aquest cas utilitza el diccionari per saber ben bé a què es refereixen les paraules. Segur que te'n surts força bé. En el cas que pertanyis a una altra religió, procura trobar, si les hi ha, les relacions que puguin haver respecte a la teva creença: busca les paraules que hi corresponen!

Si les dificultats persisteixen, demaneu suport al vostre mestre.

església

minaret

Nadal

pregàries

campanar

L'Alcorà

sant

imam

quaresma

ramadà

la Bíblia

naixement de Mahoma

missa

mesquita

sacerdot

marabut

³: Podeu consultar el material interactiu Les religions al món:
http://recursos.cnice.mec.es/religiones/cat/index_alumno.htm

L'art del nord d'Àfrica. Els exemples de l'arabesc i el kílím

La cultura del Magrib es manifesta en moltes coses i de moltes maneres, de forma única i inconfusible. És una cultura mestissa, barrejada, àrab i amaziga, amb moltes influències, i profundament impregnada per la religió islàmica.

Quan veiem un arabesc (tens un exemple tot seguit) contemplem una figura ornamental típica del Marroc i, en general, de tot el món islàmic. Si admirem una bona catifa o un kílím berber (millor dit encara, amazic), som al davant d'un exemple de la cultura més popular, més genuïna i pròpia de les regions nordafricanas habitades pels amazics. L'art i l'artesanía d'aquesta part d'Àfrica tenen, per tant, una vessant més popular i senzilla, amaziga, i una altra vessant més sofisticada i moderna, àrab (ens pot recordar els models orientals de les històries de "Les mil i una nits"), que també és força habitual a la resta del món islàmic. La primera s'observa en el món rural i tradicional, la segona és més habitual a les ciutats, a les zones habitades per la població d'origen àrab i present a molts països de cultura musulmana.

No podem oblidar...

A la península Ibèrica, hi ha molts –i molt importants– monuments històrics que ens mostren l'arquitectura i les arts decoratives, àrab i amaziga (de temps antics) que tan importants van ser durant l'edat mitjana. L'exemple més important és l'Alhambra de Granada, antic palau dels reis musulmans de la dinastia nassarita. Aquest monument està considerat com a patrimoni de la humanitat i visitat a diari per milers de turistes d'arreu del món.

Avui no anem a estudiar l'art i l'artesanía del nord d'Àfrica en tota la seva amplitud, tampoc els monuments de la península Ibèrica musulmana. Anem, això sí, a fixar-nos en dos exemples ben senzills i característics: **l'arabesc i el kílím**.

Els arabescos, típics del món àrab i de l'orient islàmic, es troben a tot arreu. A les cases més modestes i als palaus més luxosos. A la vaixel·la, a la roba, als llibres, a les rajols, a les joies, etc. Estan inspirats sobretot en el món vegetal i en els dibuixos geomètrics.

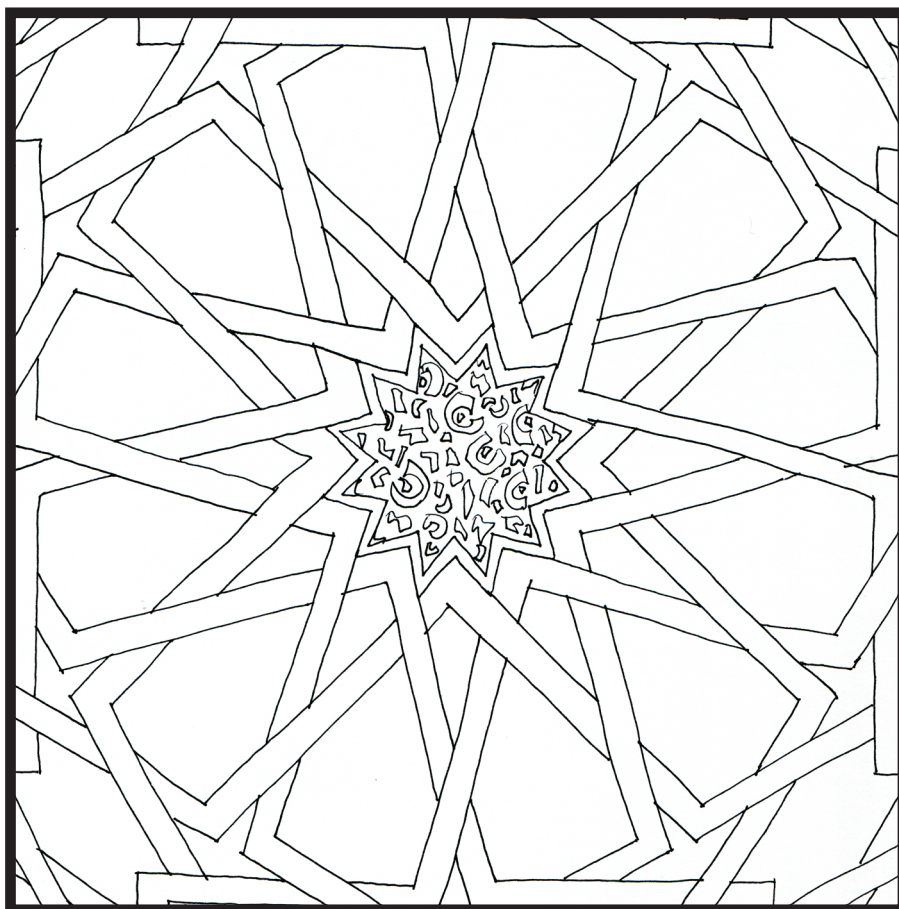
El kílím és un tapís fet a mà a base de llana i cotó. Presenta dibuixos complexos a base de sanefes fetes amb motius geomètrics que representen flors, animals i elements de la natura, com ara muntanyes, dunes, rius, etc.

És una artesanía molt típica i popular dels amazics.

Activitat 1. Aplica "color" a l'arabesc del rajol

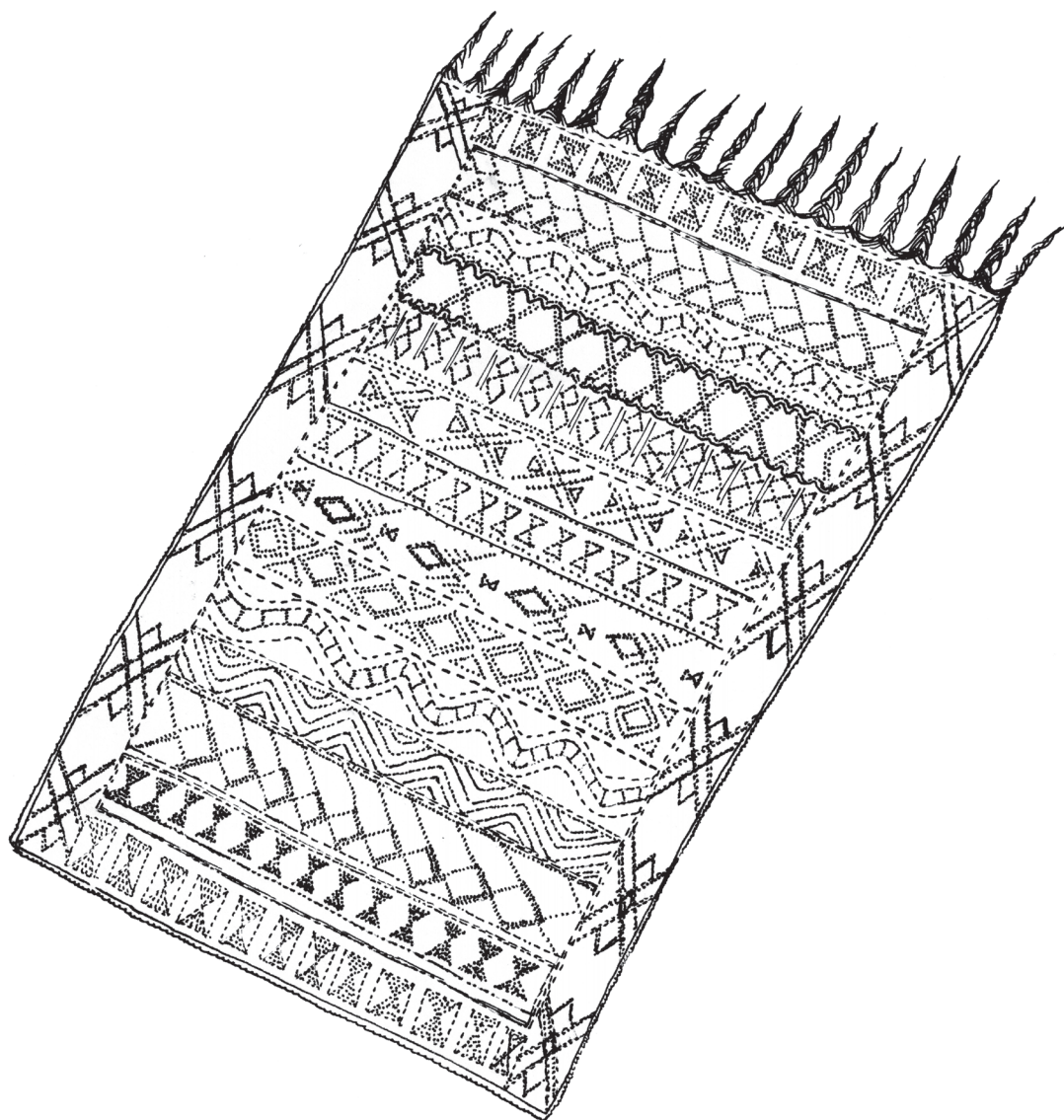
Et proposem posar «color» al rajol decorat amb un arabesc que tens dibuixat a continuació. Imagina't que ets un mestre artesà i que t'han encarregat una feina ben fina i polida. És aconsellable que la trama del dibuix quedi en blanc o crema i que ompleneu de color les figures geomètriques resultant dels diversos encreuaments. No oblidis que totes les formes semblants han de tenir idèntica coloració. Utilitza retoladors o llapissos de colors que pintin bé. Utilitza preferiblement colors verds (diferents tons), blaus, ataronjats, negre, etc. No corris per fer aquesta activitat: a poc a poc te n'ensurtiràs millor... Bona feina!

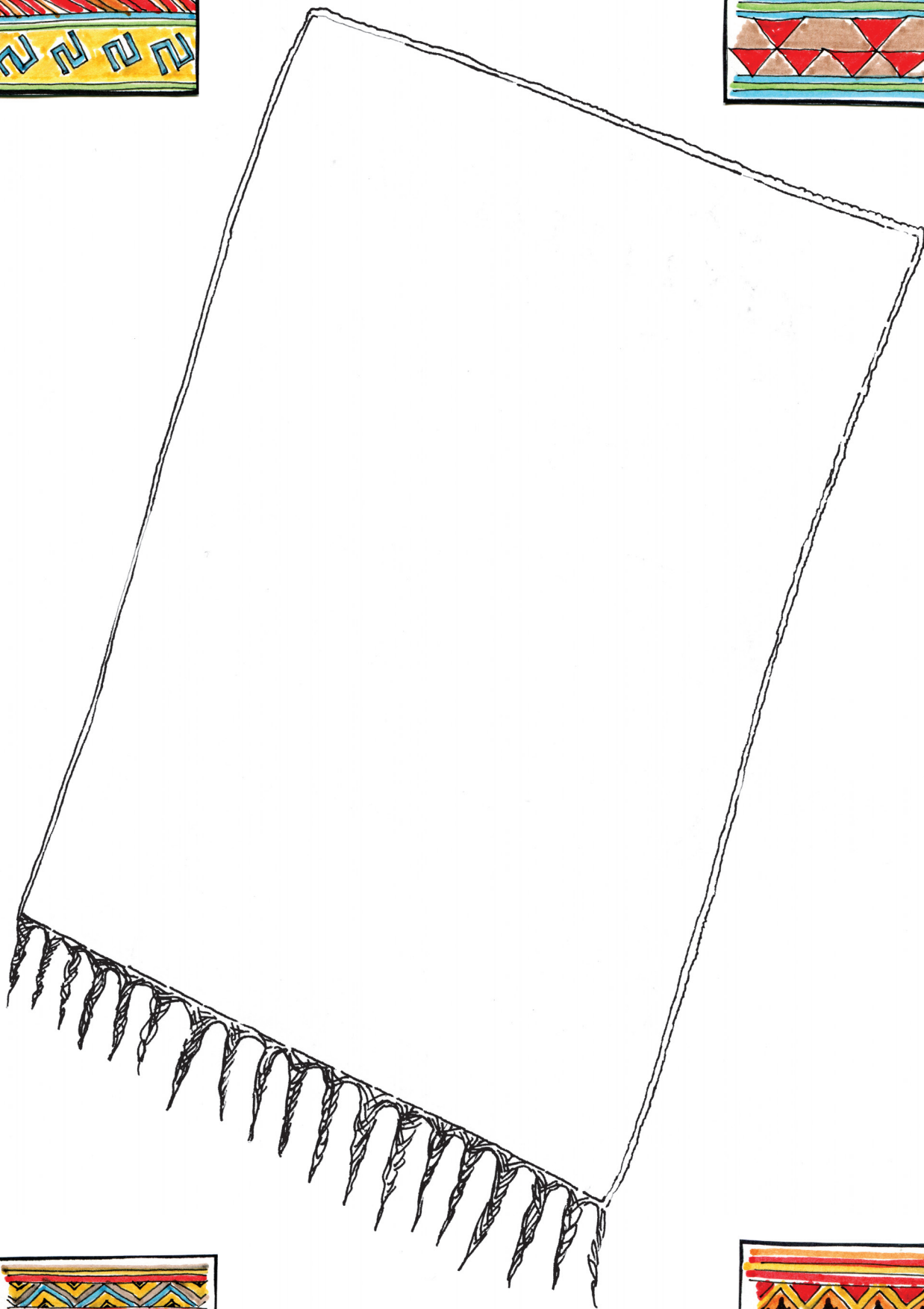
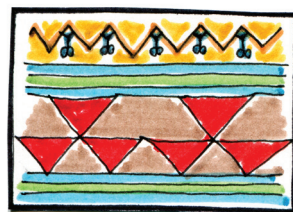
Activitat 2. Dissenya i pinta el teu propi kílím

Et proposem que dibuixis i pintis el teu propi kílím. Procura inspirar-te en les explicacions donades en el text anterior per dissenyar el teu propi tapís. Quan dibuixis i pintis el teu kílím, no t'oblidis d'utilitzar colors ben vius. El vermell fes-lo servir com a color base. Recorda que s'ha de seguir al màxim la pauta tradicional. Fes servir dibuixos geomètrics, representacions senzilles d'elements de la natura, i recorda que mai es representen persones. Idea diverses sanefes a partir dels elements que tens a continuació i barreja-les al teu gust fins reomplir tot el tapís.

Imagina't que tu ets l'artesà. Fes una bona feina i, de ben segur, vendràs el teu kílím a bon preu!

Nota: si et queden macos, l'arabesc i el kílím, pots repetir-los sobre paper adhesiu, o pintar-los directament allà on vulguis: la carpeta, l'agenda, etc. Tindràs una decoració ben original...

Costums que desconeguem

Com ja saps, els marroquis són la primera immigració a Catalunya. Malgrat la seva importància, coneixem prou malament les seves cultures, les seves tradicions i costums. Els qui millor coneixen tot això, a part dels propis magribins, són els milers i milers de turistes que cada any visiten el Marroc (acostumen a parlar molt bé i amb emoció de la descoberta que han fet en aquests països del nord d'Àfrica). Però són, sobretot, les persones que conviuen de prop amb la població magribina, ja sigui per raons de veïnatge, escola, família, amistat, treball, etc., les que, sovint, tenen un major coneixement de la cultura, tradicions i costums, d'aquesta part del món.

Breument, us volem mostrar alguns aspectes sobre els costums, les tradicions, els valors, les creences, de la gent magribina, tan present a Catalunya. Una bona part de costums tenen a veure amb la seva religió islàmica. Altres, menys nombrosos, tenen l'origen molt antic, en temps anteriors a l'arribada de l'Islam a aquesta part d'Àfrica.

Aquí tens alguns dels exemples més significatius...

“Ramadà”: el gran dejuni. Durant tot el mes de ramadà, mentre hi ha claror del dia, hi ha tota una sèrie de limitacions a menjar, beure, etc. Al vespre, les famílies i els veïns es reuneixen per compartir els àpats del ramadà i la companyia. Jornades més espirituals.

“Tawiza”: virtut que té a veure amb la solidaritat, l'ajut, l'hospitalitat.

“As- salà”: l'oració musulmana. Es practica cinc cops al dia.

Noces: ritus de caire religiós i gran festivitat familiar, de creació d'una nova família.

Benedicció: ... al nou nascut. Quan neixen els fills o s'empren un viatge o un projecte.

Circumcisió: ritus i festivitat amb regals per als nens. Indica el pas del nen a una etapa de més maduresa, més adulta. Es realitza quan els nens tenen 7 o 8 anys.

Prohibicions alimentàries: sobretot, referides a la carn de porc, l'alcohol, etc.

Te a la menta: és la beguda més popular i comú al Marroc. Convida a reunir-se, parlar...

“Muharram” o Ras El Am: any nou musulmà. L'any 622 és el primer del calendari islàmic.

“Zakà”: almoïna. Molt important entre els musulmans. És obligatòria.

“Hiyeb”, “xador”: vel o mocador, és molt usat per les noies i les dones.

Festa del xai o d'Aid el-Kebir: gran festa de caire religiós i familiar. Les famílies mengen la meitat del xai. L'altra part s'ofereix als més necessitats. Aquesta festa recorda les celebracions del dilluns de Pasqua a casa nostra.

Festa de l'Al- Mawlid o del Mulud: data de naixement del profeta Mahoma.

Mussems: aplecs, romeries. Tenen a veure amb les estacions de l'any, les collites, etc.

Les típiques celebracions amazigues: com l'any nou amazic o la festa de les fogueres del solstici d'estiu.

Activitat 1. Relaciona amb fletxes

Ara coneixes una mica millor els costums i les tradicions més importants del Magrib. A banda, algunes d'aquestes tradicions, s'assemblen a les pròpies de la cultura catalana, influenciades al seu temps pel cristianisme, la religió majoritària i tradicional de Catalunya. Amb els teus coneixements i l'ajut del mestre, prova de relacionar els exemples de la cultura musulmana magribina amb altres de la cultura cristiana de casa nostra. Repassa les definicions anteriors, et serà útil per resoldre aquesta activitat.

Recorda que a Catalunya la religió més important és el Cristianisme. Fa algun temps era una religió seguida per la quasi totalitat de la població. Es parlava d'un país confessional, cristià, catòlic. Actualment, les coses ja no són així, tenim una llei de llibertat religiosa i l'Estat, el país, es declara independent i respectuós respecte a les diferents religions presents a casa nostra. A Catalunya són presents molts cultes i religions d'arreu del món per la presència important de població immigrant. Al Marroc, i al Magrib en general, l'Islam segueix sent la religió del país, oficial i indiscutible.

mussems

Ramadà

salat o as-salà

circumcisió

benedicció

zakat

Al- Mawlid

Muharran

festa del xai o d'Aid El Kebir

festa amaziga del solstici d'estiu

resar

almoina

bateig

comunió

Nadal

festa de dilluns de Pasqua

Any Nou

quaresma

aplec, romeria

revetlla de San Joan

Els immigrants del Magrib a casa nostra

Des de fa força temps, Catalunya està rebent una important immigració des del nord d'Àfrica. Especialment des del Marroc. Aquests immigrants són nombrosos a casa nostra, però també ho són a la resta de l'Estat i a la Unió Europea en general. També són presents amb una certa importància als Estats Units o als països rics del Golf Pèrsic, com l'Aràbia Saudita o Kuwait.

Els immigrants, vinguin d'on vinguin, busquen aconseguir en els països més rics econòmicament parlant, treball i unes millors condicions de vida. La major part dels immigrants magribins a casa nostra ho són per raons econòmiques. Sovint es tracta de persones i famílies que vénen de zones rurals i pobres, on escasseja la feina i les retribucions són baixes. A aquesta situació greu s'han d'afegir les mancances sanitàries, educatives i socials, que acostumen a suportar aquestes poblacions allunyades de les grans ciutats, que es veuen abocades d'aquesta manera a emigrar.

L'emigració, segur que ja ho sabeu, és un fenomen mundial. A grans trets, positiu. Fa possible la millora de l'economia, tant dels països dels quals surten els emigrants, com dels països que en reben. Facilita un major benestar de les persones i un enriquiment de la societat i la cultura.

També és cert que els grans moviments de població vénen acompanyats de certs problemes i dificultats. Un excés de població immigrada, o la seva arribada en poc temps, juntament amb situacions de crisi econòmica, pot provocar refús, malentesos, xenofòbia i, fins i tot, polítiques contràries al fenomen migratori. Malgrat tot això, l'emigració s'ha d'entendre sempre com un fenomen mundial de progrés i de transformacions positives.

L'immigració magribina a casa nostra és molt important. Sobretot pel que fa al gran nombre de persones immigrants al nostre país. És un valor positiu més de la nostra societat. La nostra cultura, com l'economia i la societat, es veuen enriquides per aquestes persones i el seu bagatge cultural. De fet, és raonable afirmar que el contacte amb altres pobles i cultures és enriquidor, contribueix a crear una societat més rica, més diversa, més oberta.

Activitat 1. Fem una recerca

Us demanem ara que feu una recerca en grup sobre els alumnes magribins que hi ha a la vostra classe, al vostre curs o a la vostra escola (a criteri del mestre).

Agafeu el mapa del Marroc (el de la pàgina 16 d'aquest dossier, o bé un altre) i situeu les poblacions d'on provenen els vostres companys o les seves famílies. En el cas de poblacions que no apareguin indicades al vostre mapa, haureu d'escriure el seu nom aproximadament allà on correspongui tenint com a referència poblacions veïnes més importants que si surten al mapa. Per tant, els vostres companys us hauran de dir el nom de la seva localitat d'origen i el d'una població important com a referència.

Exemple: **"Taiguazen" (poble) – Larache (ciutat propera a Taiguazen). Taiguazen no surt als mapes generals del Marroc, pero sí Larache.**

Si voleu afinar més, agafeu per grups un mapa detallat del Marroc o un bon atlas. Potser els trobareu a la biblioteca municipal o a Internet. Consulteu primer amb el mestre.

Activitat 2. Seguim investigant (activitat complementària a l'anterior)

Tot seguit, investigareu les raons per les quals van emigrar les famílies dels vostres companys d'origen magribí. Elles i ells, per torns, respondran en veu alta les preguntes que tot seguit trobareu. La resta d'alumnes, de manera individual, prendreu nota del que es diu utilitzant aquest mateix full. Potser els vostres companys no coneguin prou bé les respostes. En aquest cas, primer hauran de fer una investigació a casa. Després podreu realitzar aquesta activitat tots junts.

Preguntes:

- 1- **Per què van immigrar les vostres famílies a Catalunya?**
- 2- **Abans ho havien fet a altres localitats? A quines?**

* (nom de l'alumne):

1:

.....

2:

.....

* (nom de l'alumne):

1:

2:

* (nom de l'alumne):

1:

2:

* (nom de l'alumne):

1:

2:

Ara coneixeu millor els vostres companys del Magrib. Heu fet una bona tasca, una autèntica investigació. No oblideu, però, que a classe hi ha companys amb moltes realitats que cal conèixer. Si el mestre ho considera oportú, ara o més endavant, podeu ampliar l'activitat a un altre grup de companys de procedència diversa. Totes i tots enriqueixim la classe. Coneguem-nos millor!

Tots som emigrants!

Bé, potser tots... no, però si investiguem una mica en profunditat la història de cadascuna de les nostres famílies, veurem que molts dels nostres avantpassats van ser emigrants. Podrem comprovar que la seva emigració es va produir per raons ben diverses: econòmiques, familiars, per evitar guerres i conflictes, per millorar –en definitiva– les condicions de vida. De fet, totes les nostres famílies tenen un passat important pel que fa a l'emigració. Aquest fet ha estat i és una constant en la història de les famílies, els pobles i els països.

El nostre país ha rebut sovint immigració, ha estat un lloc d'acollida. Però també els catalans han emigrat a altres llocs quan la necessitat ho ha fet aconsellable. Dins d'aquesta realitat catalana de la immigració, hi ha un bon exemple a conèixer pel que fa a l'arribada de nous ciutadans a la nostra comunitat. Catalunya ha tingut alguns presidents de la Generalitat no nascuts a territori català. El cas més proper és el del president Montilla, nascut a Còrdova, com els seus pares, que va immigrar a Catalunya quan era jove. És el cas tan especial d'un antic immigrant que ha arribat a assolir la màxima representació dels catalans.

La història de Catalunya il·lustra molt bé tot això de l'immigració i la barreja de la gent i les cultures. Al llarg dels segles, el nostre país ha rebut importants poblacions estrangeres: romans, gots, fenicis, grecs, amazics, àrabs, gitanos, jueus, negres africans, francesos, italians, etc. Alguns d'aquests visitants van venir com a immigrants, altres com a comerciants i, fins i tot, com a invasors. Molta d'aquesta gent s'hi va quedar, va fer arrels, i va influir en la transformació de la nostra societat i cultura. Però és, de fet, als nostres dies que s'ha produït l'arribada de més gent i més diversa. A Catalunya el 13% de la població és immigrant, prop d'un milió de persones.

Els catalans, com apuntàvem anteriorment, som també un poble migrador. La darrera gran migració catalana es va produir a conseqüència de la Guerra Civil. El destí d'aquests emigrants va ser especialment França i el continent americà.

Una darrera cosa important: l'emigració sovint també es produeix dins de les pròpies fronteres d'un estat, d'una regió més pobre econòmicament a una de més rica, del camp a la ciutat, etc.

Activitat 1. Recerca familiar

Anem a fixar-nos ara en les nostres famílies, les de tots els alumnes de classe. Farem una nova recerca que ens ajudarà a comprendre millor el fenomen de l'immigració. Heu d'esbrinar:

El lloc del vostre naixement:

..... (Població, regió o comunitat, país)

El lloc de naixement dels vostres pares:

Mare Pare

El lloc de naixement dels vostres avis i àvies:

.....
.....

Amb tota aquesta informació fareu una posada en comú a classe, en què cada alumne llegirà les seves dades. Comprovarem de seguida que la nostra societat (la nostra aula és un exemple) està formada per una població diversa on la immigració és un fet important. Si desconeu algunes dades familiars, demaneu-les a casa i anoteu-les bé.

Activitat 2. Fem el nostre mapa particular, el de la nostra classe

Anem a fer ara el nostre particular mapa del món. Agafeu el mapamundi de la pàgina 41 i poseu-hi punts de color dins dels països de procedència dels alumnes de classe o de les seves famílies. Utilitzeu retoladors. Aquesta activitat és individual, però la podeu fer en col·laboració amb el vostre company de taula.

Per fer aquesta activitat, cada alumne, per torns, donarà en veu alta les dades pròpies. La resta de companys aprofitareu per anotar els punts de color allà on correspongui, un cop el mestre us hagi ajudat a situar els països corresponents en el vostre mapa.

*Poseu un punt de color **BLAU** dins del país de naixement de cada alumne nascut fora de l'Estat espanyol. Marqueu tants punts com alumnes estrangers hi ha a classe.

*Marqueu un punt **VERD** als països que correspongui per indicar la procedència estrangera de la família d'un alumne nascut al nostre país. Un punt pel que fa a la família paterna i un altre pel que fa a la família materna.

*Poseu un punt de color **TARONJA** dins de la comunitat autònoma espanyola que pertochi per indicar la procedència dels alumnes nascuts a cadascuna de les comunitats autònomes. Hi haurà tants punts taronges com companys a classe nascuts a Espanya. Utilitzeu el mapa de la pàgina 42 del dossier o qualsevol mapa de les autonomies espanyoles.

*Dibuixareu un punt de color **LILA** per assenyalar la comunitat autònoma espanyola on són nascuts els pares i mares dels alumnes nascuts aquí. Dos punts, per tant, pel que fa a cada alumne.

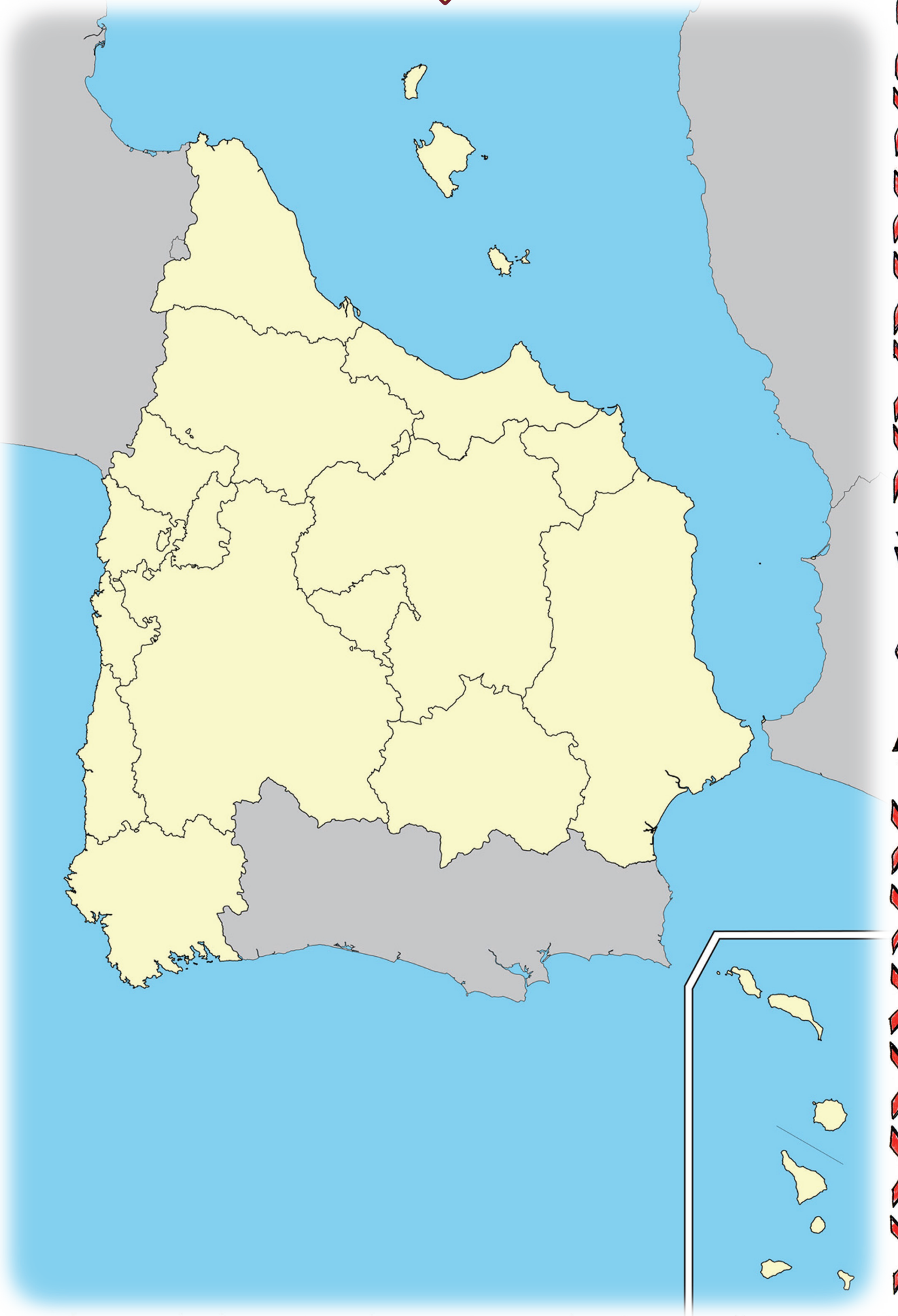
Nota per al mestre:

Podeu utilitzar mapes polítics, d'aquells grans de penjar, per ajudar els alumnes a situar els països i les comunitats espanyoles. Els mapes del dossier no indiquen el nom dels països ni tampoc el nom de les comunitats, tan sols contemplen els límits fronterers dels diferents països i els de les comunitats autònomes.

Valoreu també la possibilitat de fer aquesta activitat en diverses sessions per evitar cansar en excés als alumnes si la realitat immigrant del vostre grup classe és àmplia i complexa. L'activitat, si ho voleu, la podeu ampliar fins als avis i àvies, per evidenciar encara més l'amplitud del fet migratori.

Podeu fer també un mapa de grans dimensions per a tot el grup classe, que posteriorment podeu deixar penjat a l'interior de l'aula. Dels diferents països podeu fer sortir un fil de color fins a una foto representativa de cada lloc (ho podeu descarregar d'internet o demanar als alumnes alguna foto personal).

Pensem en grup

Anem a pensar i a expressar de viva veu les nostres opinions i raonaments sobre alguns aspectes que hem vist –i estudiat– en aquest dossier.

Activitat. Pensem en grup

Feu una xerrada tot el grup classe, moderada pel mestre. El tema a reflexionar i valorar són les 4 afirmacions escrites més avall.

Disposeu inicialment de 5 minuts per llegir les afirmacions i comentar-les, si ho voleu, amb el vostre company més proper. Després, tot el grup disposarà de 7 minuts per comentar o debatre les frases, una a una. El mestre controlarà el temps i la manera com es condueix l'activitat perquè la pensada sigui àgil i variada.

Afirmacions:

- 1- “La religió cristiana i la musulmana tenen molts trets en comú”
- 2- “L'amazic és una llengua important a Catalunya”
- 3- “Tots som immigrants”
- 4- “Els immigrants tenen la seva pròpia cultura, costums diferenciats. Això és un problema, una complicació, o una riquesa més de la nostra societat. En quina proporció o magnitud penseu que és una cosa o una altra”.

Justifiqueu les vostres opinions i aporteu-ne exemples. No es tracta d'encetar un debat o de caure en polèmiques superficials que empobreixin la “pensada”. Hem de procurar també ser concisos per facilitar que molts companys puguin dir la seva.

Fixeu-vos en les opinions exposades. Segur que hi ha parers diferents. Això és bo i enriquidor, i la base del nostre sistema democràtic, però no oblideu d'expressar-vos de la forma deguda i inspirada en valors positius. Finalment haureu de ser capaços de treure conclusions generals: una idea o idees de grup, senzilles i clares.

Haureu d'estar molt atents per no perdre el to d'entesa d'aquesta pensada col·lectiva, constructiva, com representativa del vostre grup.

Mestre, aquesta pensada ens ha de permetre:

- Posar en dubte els tòpics que tots patim.
- Avaluar d'alguna manera la incidència de les activitats realitzades en les idees personals i de grup.
- Posar en ús i valor els aprenentatges realitzats.

Fem un “lletragrama” de clausura

Després de fer les activitats –espero que amb gust i profit– d’aquest dossier, has completat una feina ben “guapa”. A la cultura musulmana, és costum utilitzar la tècnica del “lletragrama” per fer rosetons decoratius (especialment als llibres). Et proposem ara de fer un lletragrama de la teva inventiva (mira l’exemple de sota) per enllestir aquest dossier. Un toc decoratiu i un entreteniment per acabar aquestes activitats que pots també exportar a molts altres llocs (agenda, quadern de dibuix, diari personal, etc.).

El lletragrama és el dibuix d’una cosa utilitzant lletres. Et proposem que utilitzis lletres de l’alfabet àrab per fer el teu disseny. Si vols, també pots utilitzar lletres del nostre alfabet. Fins i tot, barrejar unes i altres. Per què no utilitzar les lletres d’una paraula concreta? Per exemple, la paraula «fi» o la paraula «Fàtima» (per recordar el personatge principal del conte que hem treballat). Pensa la teva idea degudament i mans a l’obra.

És una activitat una mica difícil. Per tant, un enigma més que hauràs de resoldre i que ve a afegir-se als de Fàtima, el rei Samir o l’Abdul (que explicava històries de l’espectacle “Fàtima, la filla del carboner”).

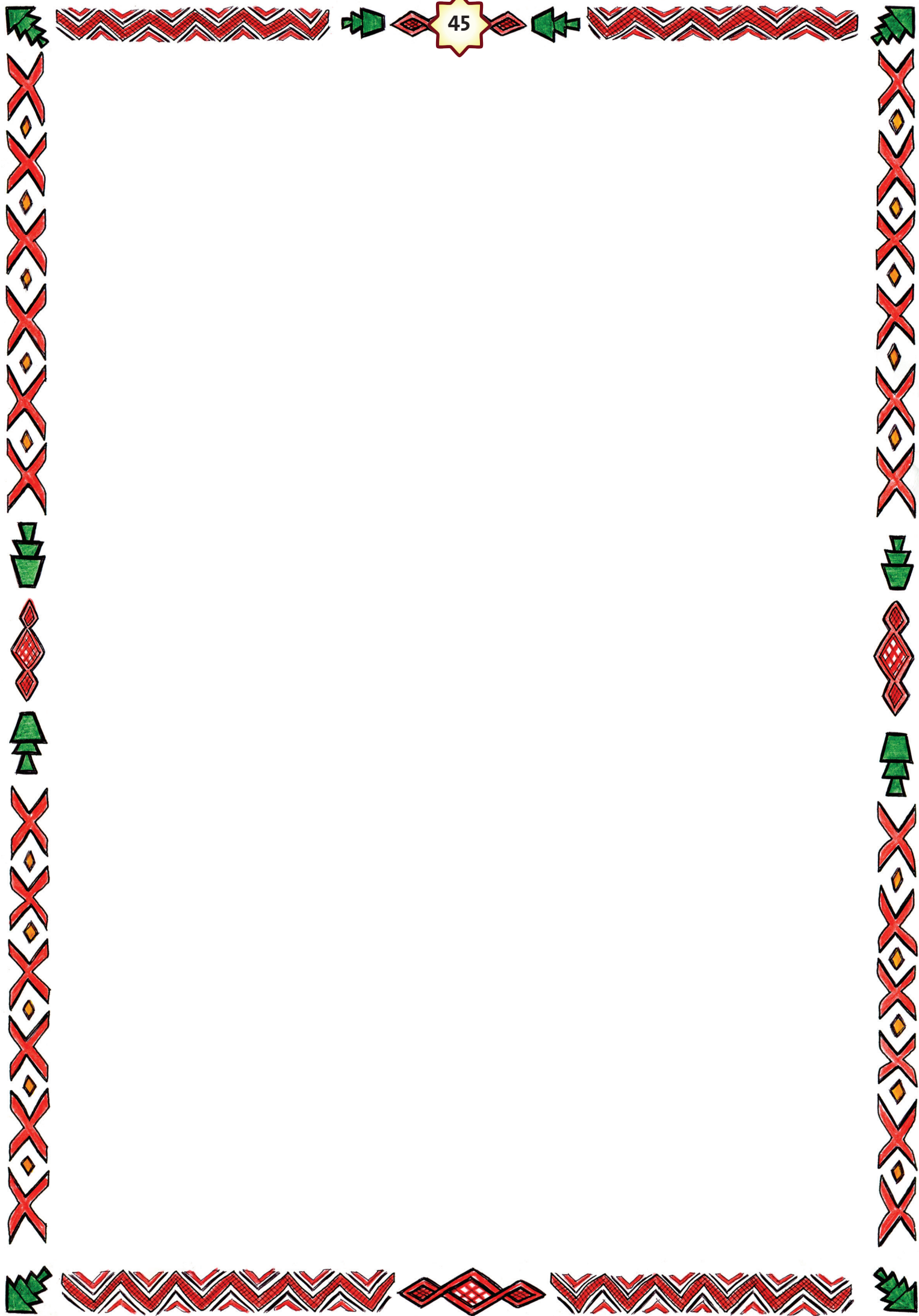

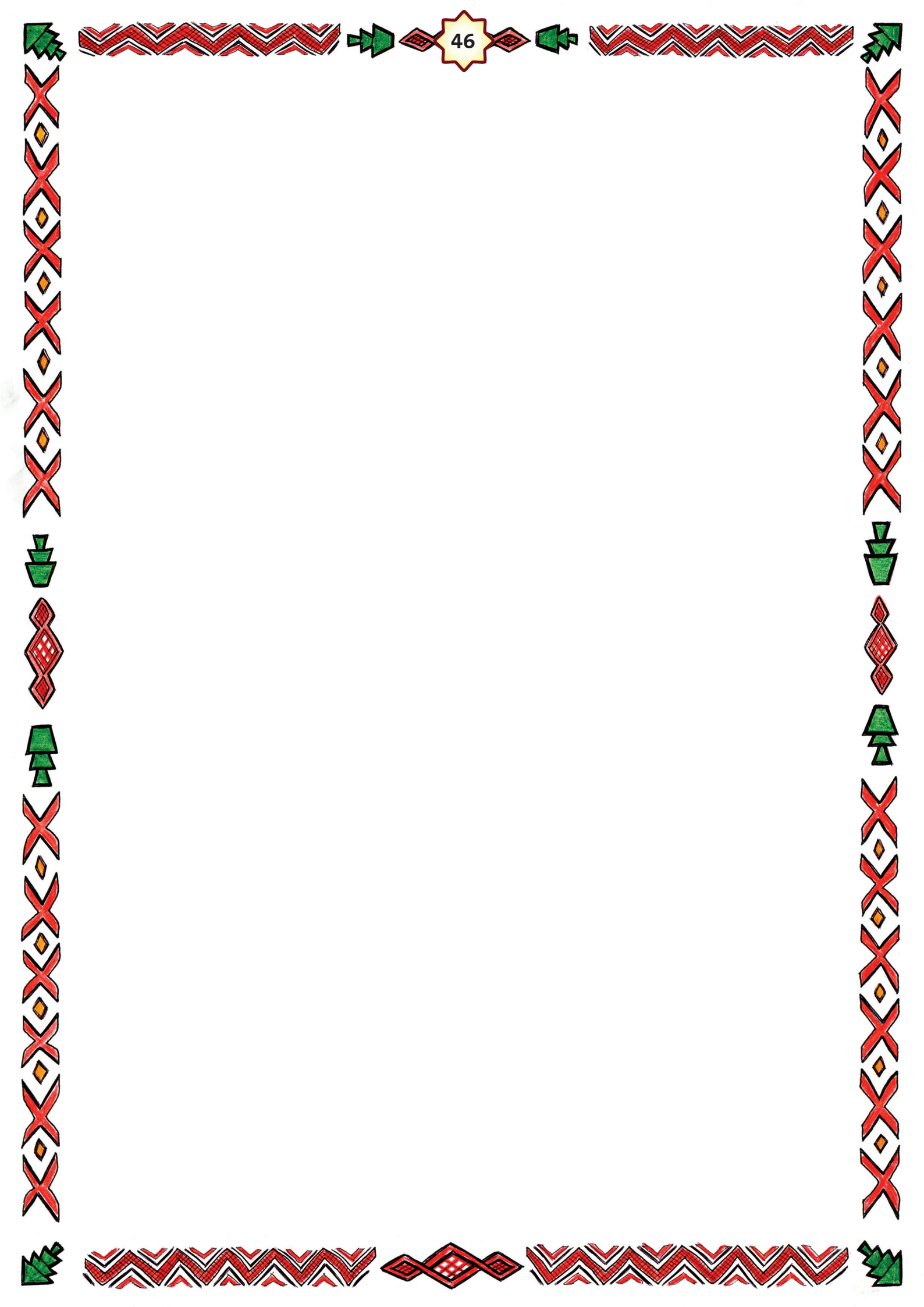
Felicitats, Adéu!

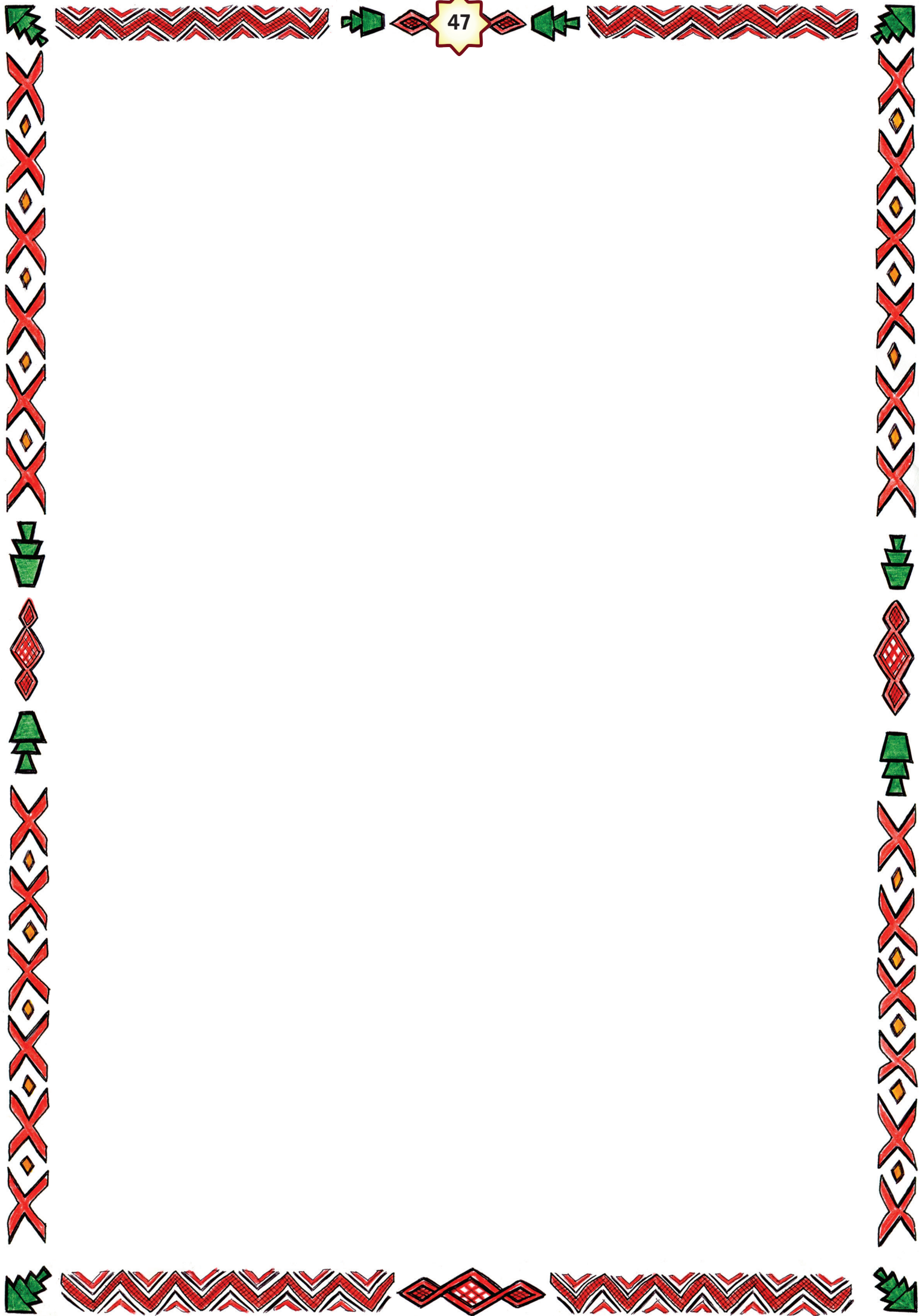
Mabrook, Ma’as-salama!

Ar tufat!

ALTRES POBLES / ALTRES CONTES

"NITI I EL LLÉO"
CONTE DE L'ÀFRICA
PIRATA KIM

"RAVI XANÓ,
UN GITANO DE L'ÍNDIA"
CONTE GALÓ
TIO PERET I'ARREGLAOLLES

"CONTES DEL MAGRIB"
TEATRÍ D'ABDUL

www.piratakim.com Projectes associats: "Els altres gitanos" www.elsaltresgitanos.com

Materials didàctics: www.altrespoblesaltrescontes.com

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Administracions Públiques
Secretaria d'Acció Ciutadana

disseny **Hans Hansen**
hanshansen.es

